

درسنامه
مرزبان از مکتب اهل بیت علیهم السلام

آیت الله جعفر سبحانی

سرشناسه : سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : درسنامه مرزبانی از مکتب اهل بیت علیهم السلام/ مجموعه
 سخنرانی‌های جعفر سبحانی.
 مشخصات نشر : تهران: نشر مشعر، ۱۳۹۱.
 مشخصات ظاهری : ۳۹۶ ص.
 شابک : 978-964-540-410-7
 وضعیت فهرست : فیبا
 نویسی :
 موضوع : شیعه -- دفاعیه‌ها و ردیه‌ها
 موضوع : وهابیه -- دفاعیه‌ها و ردیه‌ها
 موضوع : شیعه -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
 موضوع : وهابیه -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
 زده بندی کنگره : ۱۳۹۱ ۲۴ س/۵/۱۳۱۲ BP
 زده بندی دی‌بی : ۳۹۷/۴۱۷
 شماره : ۳۹۵۴۱۸۵
 کتابشناختی :

تاریخ درخواست : ۱۳۹۱/۰۳/۲۲
 تاریخ پاسخگویی :
 کد پیگیری : ۳۹۰۱۷۲

درسنامه مرزبانی از مکتب اهل بیت

مؤلف: آیت الله شیخ جعفر سبحانی

تهیه شده: معاونت فرهنگی، مدیریت آموزش

ناشر: موسسه فرهنگی هنری مشعر

چاپ و صحافی: چاپخانه مشعر

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

پیش‌مختار

حج و زیارت فایده‌های غضایی بی‌بدیل برای تقویت و تعمیق باورهای دینی و تبیین حقایق و معارف الهی مکتب اهل بیت علیهم‌السلام و اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم است؛ چنانچه امام خمینی (ره) می‌فرماید: «حج صحنه‌ی رسوخ دادن توحید از ذهن به قلب است»^۱ و به تعبیر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، مقام معظم رهبری، «حج تمرین یک زندگی موحدانه است»^۲ که با آن از شناخت خود و شناخت معارف اسلامی آغاز شود. اگر از این حرم الهی نظیر بتوان در قلم و بیان عالمانی فرهیخته از سنگربانان و مرزبانان مجاهد و وارسته و دین‌آشنا و عالمان ربانی، برای بیان حقایق و معارف دینی بهره‌مند است و ذهن و جان رهپویان این سفرها و مهاجران الی‌الله را با آثار ایشان حیرت‌انگیز نمود، جامعه اسلامی آثار و پی‌آمدهای آن را خواهد چشید و از پیران آن حج و زیارتی همراه با معرفت و درک بیشتر فیوضات رحمانی و انقاس قدم به آریای الهی خواهیم داشت.

امروز که مخالفان و بدخواهان مکتب و فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام و اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم از همه‌ی جمع‌ها و جمعیت‌ها و تریبون‌های عمومی و رسانه‌ها در پی ایجاد تردید و شبهه و سؤال نسبت به مبانی و اندیشه‌ی تشیع‌اند، بر مبلغان و

۱. صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۳۶۱.

۲. رک: صحیفه حج، ص ۱۱۸.

اهل قلم و فرهنگ و علمای دینی است که با بیان و قلم مستدل و منطقی و متقن به دفاع و صیانت از کیان مکتب آل الله ﷺ برخیزند و از سنگرهای عقیدتی اسلام ناب در مقابل کج اندیشان و متحجران و بدخواهان دفاع نمایند. حج و زیارت که به یمن انفاس قدسی اولیای الهی و با امر خداوند سبحان عرصه و تریبون و رسانه‌ای بین‌المللی برای بیان حقایق و معارف و ارزش‌های الهی و اسلامی است، تلاش و همتی مضاعف را از صاحبان اندیشه و قلم و سانه و سخن می‌طلبد تا با اتکای به منابع و متون متقن متکی بر اندیشه و آراءهای اسلامی، به ایفای نقش تاریخی خویش در دفاع و بیان حقایق و معارف مکتب اهل بیت ﷺ اهتمام نمایند.

با این نگرش و حساب این درک و رسالت تاریخی و مسئولیت اسلامی و استفاده از عرصه مفتاح حج و زیارت حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت، اثر ارزشمند حضرت آیت الله استاد جعفر سبحانی (حفظه الله تعالی) را که تحت عنوان «مرزبانی از مکتب اهل بیت ﷺ» برای مبلغان و روحانیون و متصدیان امور فرهنگی ارائه نمودند و با همت و معاونت امور فرهنگی - تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم تدوین و به صورت لوح‌های فشرده ارائه شده بود را پیاده در این مجموعه ویرایش و تدوین و تنظیم نماید و به همه روحانیون و کارپردازان و زائران حج و زیارت تقدیم بدارد.

لازم می‌دانیم از زحمات و تلاش‌های ارزنده برادر ارجمند، جناب آقای عبدالمجید سلیمانی و سایر اساتید و همکاران گرامی که در تهیه و تنظیم این اثر ارزشمند ما را یاری رساندند، تقدیر نماییم و بویژه آن از خداوند سبحان توفیق و اجر مسئلت داریم.

معاونت امور فرهنگی

مدیریت آموزش

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۵
ابن تیمیه و اندیشه‌های نوین در باب دین.....	۱۵
۱. تجسیم، تشبیه و اثبات جبریت رای خدا.....	۱۶
۲. پایین آمدن مقام انبیا و ائمه الهی.....	۱۷
۳. انکار فضائل امام علی (علیه السلام) و اهل بیت (علیهم السلام).....	۱۷
۴. تفریق بین مسلمانان.....	۱۸
مسلمان و کافر از دیدگاه ابن تیمیه.....	۱۹
محمد بن عبدالوهاب احیاگر اندیشه ابن تیمیه.....	۲۰
ابن تیمیه، تجسیم و تشبیه.....	۲۲
درس اول: تبیین دقیق مفهوم توحید و شرک.....	۲۵
بهترین راه بطلان مکتب وهابیت.....	۲۵
مراتب توحید.....	۲۵
۱. توحید در ذات.....	۲۵
۲. توحید در صفات.....	۲۶
۳. توحید در خالقیت.....	۲۶
۴. توحید در تدبیر.....	۲۸
۵. توحید در عبادت.....	۳۱

۳۳	تعریف عبادت و بازشناخت آن از تکریم و تعظیم
۳۷	انگیزه بت پرستان از پرستش غیر خدا
۴۱	یک قاعده منطقی و اصولی
۴۳	درس دوم: فهمی فارسی از «عبادت» در مکتب وهابیت
۴۴	تعریف عبادت از نظر علمای شیعه
۴۵	ریشه شرک در عبادت عرب جاهلیت
۴۵	پایه گذار بت پرستی در مکه
۴۷	انگیزه مشرکین جاهلیت از نظر وهابیون
۵۰	تعریف عبادت
۵۰	تعریف مؤلف از عبادت
۵۰	۲.۲. رتب قدمای از عبادت
۵۰	تعریف امام خمینی (ره) از عبادت
۵۱	تعظیم و تکریم پیامبر ﷺ
۵۵	درس سوم: بدعت
۵۵	بدعت در لغت
۵۶	چرا بدعت حرام است؟
۵۸	شرایط بدعت
۶۰	بدعت حسنه و بدعت سیئه
۶۲	جشن در روز ولادت پیامبر ﷺ بدعت نیست
۶۲	تکریم پیامبر ﷺ از صفات مؤمنین
۶۵	درس چهارم: حرمت بدعت
۶۵	سید مرتضی (۳۵۵ - ۴۳۶ ه. ق.)
۶۶	ابن حجر عسقلانی (۷۷۳ - ۸۵۲ ه. ق.)
۶۶	ابن حجر هیثمی (۹۰۹ - ۹۷۴ ه. ق.)
۶۷	ادله حرمت بدعت
۶۷	۱. دلیل عقلی
۶۷	۲. دلیل قرآنی

۷۰	ریشه‌های بدعت
۷۶	سجده بر حصیر بدعت نیست
۷۶	تدبیر پیامبر ﷺ برای جلوگیری از بدعت
۷۹	درس پنجم: زیارت قبور پاکان
۸۰	زیارت قبور عزیزان
۸۱	زیارت قبور مسلمانان
۸۲	زیارت قبور عالمان
۸۳	زیارت قبور شهدا
۸۳	زیارت قبور سامبر اکرم ﷺ و امامان ﷺ
۸۵	اهمیت محافظت از قبور انبیا و ائمه
۸۹	دلیل قرآنی بر مشربیت زیارت قبور مؤمنان
۹۰	دلیل روایی بر مشروعیت زیارت قبور مؤمنان
۹۲	زیارت قبور زنان
۹۴	فاطمه زهرا ﷺ از دیدگاه اهل سنت
۹۵	درس ششم: زیارت قبر مطهر پیامبر گرامی ﷺ
۹۷	سفر برای زیارت مرقد پیامبر ﷺ
۹۸	سیره مسلمین
۹۹	عمل سلف صالح
۹۹	اولین سلف صالح، «بلال» مؤذن پیغمبر ﷺ
۱۰۰	عمر بن عبد العزیز و زیارت قبر پیغمبر ﷺ
۱۰۱	زیارت قبر پیامبر اکرم ﷺ سبب اكمال حج
۱۰۱	دیدگاه ابن تیمیه درباره سفر برای زیارت قبر پیامبر ﷺ
۱۰۱	اشکالات بر گفتار ابن تیمیه
۱۰۲	دلیل ابن تیمیه بر حرمت سفر برای زیارت قبر پیامبر ﷺ
۱۰۴	بطلان احتمال اول
۱۰۵	احتمال دوم متعین است
۱۰۸	هارون الرشید در کنار قبر پیامبر ﷺ
۱۱۱	بزرگداشت قبور پاکان

- درس هفتم: پاسداری از مراقد انبیا و اولیای الهی ۱۱۳
- تحلیل عقلی ۱۱۳
- وظیفه مسلمانان در قبال آثار اسلامی ۱۱۴
- عبرت از تاریخ ۱۱۵
- توسعه مساجد و محو آثار اسلامی ۱۱۵
- نگاهی به آیه کریمه «تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ» ۱۱۶
- مقصود بیوت در آیه چیست؟ ۱۱۸
- مقصود از «رفع» در آیه چیست؟ ۱۲۰
- آیا کسانی در خانه هم عبادت می‌کنند؟ ۱۲۱
- آیت از صحیح مسلم ۱۲۱
- نما راویح در مسجد ۱۲۲
- به ۱۲۳
- بیت ابوالهیاج اسدی ۱۲۳
- حدیث ۱۲۴
- ۱- شخصیت کیع ۱۲۵
- ۲- سفیان اشوری ۱۲۵
- ۳- حبیب بن ابی ۱۲۵
- انگیزه تدلیس ۱۲۶
- ۴- ابو وائل ۱۲۶
- ۵- ابوالهیاج الأسدی ۱۲۶
- بررسی دلالت حدیث ابوالهیاج ۱۲۷
- تسویه قبر با زمین ۱۳۰
- درس هشتم: بزرگداشت قبور پاکان و اولیای الهی ۱۳۱
- الف) آیات قرآن ۱۳۲
- ب) احادیث ۱۳۳
۱. پیروی ۱۳۴
۲. ابراز علاقه و محبت ۱۳۴
- گفتار ناصواب آلبانی ۱۳۸
- پاسخ به آلبانی ۱۳۸

۱۴۱	درس نهم: توسل به ارواح مقدس
۱۴۲	دلایل قرآنی بر اینکه بشر منحصر به این بدن نیست
۱۴۴	حیات برزخی انسان
۱۴۷	تلقین اموات شاهدی بر حیات بعد از مرگ
۱۴۸	ارتباط بین زندگان و برزخیان
۱۵۰	انواع خطاب‌های قرآنی
۱۵۳	قال تاریخ
۱۵۵	درس دهم: توسل به انبیا و اولیای الهی
۱۵۵	نظام اسباب - مسببات
۱۶۱	اسباب امور دنیوی - اسباب امور معنوی
۱۶۳	اسباب معرفت
۱۶۳	روایات توسل به ائمه الهی
۱۶۴	توسل به قرآن مجید
۱۶۵	توسل به عمل صالح
۱۷۵	درس یازدهم: شبهات و هابیون در مورد توسل به پیامبر ﷺ
۱۷۵	شبهه اول
۱۷۶	شبهه دوم
۱۷۷	شبهه سوم
۱۷۹	شبهه چهارم
۱۸۱	توسل به مقام پیغمبر اکرم ﷺ
۱۸۵	توسل عبد المطلب به پیغمبر ﷺ
۱۸۷	توسل به عباس، عموی پیغمبر ﷺ
۱۹۱	درس دوازدهم: توسل به شخصیت و مقام پیغمبر اکرم ﷺ و
۱۹۱	روایت عثمان بن حنیف
۱۹۲	روایات توسل
۱۹۲	روایت ابوسعید خدری (متوفی ۷۴ ق)
۱۹۵	قسم دادن خدا به حق انبیا و اولیا

- جایگاه و مقام امام حسین علیه السلام از نظر مسلمانان ۱۹۵
- دفع اشکالات چهارگانه ۱۹۶
- درس سیزدهم: شفاعت و طلب شفاعت ۲۰۷
- جریان فیض الهی از طریق اسباب ۲۰۷
- شفاعت اولیای الهی بی قید و شرط نیست ۲۰۸
- شفاعت با اذن خدا صورت می گیرد ۲۰۹
- تفاوت شفاعت با وساطت های دنیوی ۲۱۰
- داستان حاجب ۲۱۲
- آیا طلب شفاعت از انبیا و اولیا شرک و حرام است؟ ۲۱۲
- آیا طلب شفاعت به معنای درخواست دعاست؟ ۲۱۴
- آیا صاحب از رسول خدا صلی الله علیه و آله طلب شفاعت کرده اند؟ ۲۱۶
- درس چهاردهم: مقامات و کرامات انبیا و اولیای الهی ۲۲۱
- بیشتر خاص انبیا و اولیا ۲۲۳
- تخلیه بدن از روح ۲۲۴
- مشاهده اجسام لطیفه ۲۲۵
- حضرت علی علیه السلام صدای جبرئیل را می شنود ۲۲۶
- تصرف در جهان آفرینش ۲۲۶
- تصرف حضرت یوسف علیه السلام و یحیی - حضرت یعقوب علیه السلام ۲۲۶
- قدرت نمایی یاران سلیمان علیه السلام ۲۲۷
- تصرف های حضرت مسیح ۲۲۹
- درس پانزدهم: تبرک به پیامبر صلی الله علیه و آله و آثار باز مانده از ایشان ۲۳۳
- معنای لغوی تبرک ۲۳۳
- معنای اصطلاحی تبرک ۲۳۳
- تبرک به دستمال حضرت مسیح علیه السلام ۲۳۵
- دلایل قرآنی تبرک ۲۳۵
- تبرک به آب وضو و غسل پیامبر صلی الله علیه و آله ۲۳۸
- تبرک به ظرف پیغمبر صلی الله علیه و آله ۲۳۹

۲۳۹	سبب واقعی و همه کاره خداست.....
۲۳۹	تبرک به قبر پیامبر ﷺ.....
۲۴۰	از زبان عایشه بشنوید.....
۲۴۰	اختلاف با وهابی‌ها.....
۲۴۲	تبرک به موی پیغمبر اکرم ﷺ.....
۲۴۳	تبرک جستن عبدالله بن عمر به مکانی که پیغمبر ﷺ در آن.....
۲۴۳	تبرک جستن احمد بن حنبل به پیراهن امام شافعی.....
۲۴۳	ر کدامیک باید تعجب کرد،.....
۲۴۴	حاجه، موقعی که مسجد خلوت می‌شد چه می‌کردند؟.....
۲۴۷	درس شانزدهم: بزرگاست موالید اولیای الهی.....
۲۴۷	دو عبت از دو عالم بزرگ اهل سنت و جماعت.....
۲۴۸	کلام احمد بن محمد سلطانیه.....
۲۴۸	سخن حسین بن محمد بن حسن معروف به دیار بکری.....
۲۵۱	بهانه‌جویی مخالفان.....
۲۵۲	پرسش همگانی.....
۲۵۲	مانده آسمانی.....
۲۵۳	تعجب از خطبا و گویندگان وهابی.....
۲۵۴	نامگذاری فرزندان با پیشوند «عبد» و «غلام».....
۲۵۹	درس هفدهم: هدیه ثواب اعمال نیک به اموات.....
۲۶۱	بهره‌گیری از اعمال دیگران.....
۲۶۱	دلیل روایی.....
۲۶۳	بهره‌گیری میت از اعمال نیک دیگران.....
۲۶۴	استغفار فرشتگان برای مؤمنان.....
۲۶۵	بهره‌گیری میت از روزه و حج نائب.....
۲۶۷	نذر برای اولیا الهی.....
۲۶۷	آیا میزان، ظاهر عمل است یا نیت؟.....
۲۶۹	شیخ سلامه قضاعی عزامی (م ۱۳۷۹).....
۲۶۹	دیدگاه احمد بن حنبل.....
۲۷۰	فتوای امام شافعی.....

- ۲۷۳ درس هجدهم: قسم دادن خدا به حق انبیا
- ۲۷۴ مرحله اول
- ۲۷۵ مرحله دوم
- ۲۷۵ روایت عثمان بن حنیف
- ۲۷۶ روایت ابوسعید خدری
- ۲۷۷ کلام اهل بیت علیهم السلام
- ۲۸۰ سوگند به غیر خدا
- ۲۸۲ سوگند خوردن به غیر خدا در سنت پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۲۸۳ قسم خوردن علی علیه السلام جان خودش
- ۲۸۴ نکته به فتاوی فقهایان اهل سنت
- ۲۸۴ دیدگاه امام شافعی
- ۲۸۴ مولی امام مالک
- ۲۸۴ اصل قائل به تحریم
- ۲۸۷ درس نوزدهم: گریه بر فراق عزیزان
- ۲۸۸ گریه رسول خدا صلی الله علیه و آله بر مرگ پدرش ابراهیم
- ۲۹۰ گریه پیغمبر صلی الله علیه و آله بر مرگ حضرت حمزه سیدالشهدا علیه السلام
- ۲۹۱ گریه انصار بر کشته شدگان جنگ احد
- ۲۹۱ سخن بیهقی
- ۲۹۲ فاطمه زهرا علیها السلام گوهر بی همتای جهان سرور
- ۲۹۵ دو مطلب قابل ذکر

مقدمه

امروزه مسئله «نواندیشی دینی» در سطح بین‌الملل مطرح است. شاید تصور شود که نواندیشی دینی مختص دوران ماست؛ در حالی که در گذشته نیز افرادی بوده‌اند که افکار جدیدی را مطرح می‌کردند و خود را «نواندیش» می‌نامیدند که «ابن تیمیه» از جمله این افراد است.

ابن تیمیه و اندیشه‌های نوین در باب دین

ابن تیمیه با نگارش و انتشار دو کتاب به‌نام‌های الرسالة الحرة و العقيدة الواسطية، در قرن هشتم هجری، مسائل نوینی را در باب دین مطرح کرد که واکنش جهان اسلام را در پی داشت.

اندیشه‌های ابن تیمیه مربوط به فروع دین اسلام نبود، بلکه اصول اسلام و قواعد کلی آن را نشانه رفته بود.

او در این دو کتاب، خصوصاً العقيدة الواسطية، برای خدا جهت قائل شد؛ یعنی خدا را در بخشی به نام «عرش» قرار داد. وی عرش را

در قرآن، به سریر و کرسی معنا کرده است؛ در حالی که در قرآن، واژه «عرش» و «سریر» هر کدام در مورد خاصی کاربرد دارند.

«سریر» به معنای جایگاهی برای استراحت کردن و نشستن است؛ مانند: «جَلَسَ عَلَى السَّرِيرِ»، اما از واژه «عرش» برای نشان دادن مقام و قدرت استفاده می‌شود. اما این تیمیه «عرش» را به معنای «سریر»، و «استوی» را به معنای «جلوس» گرفته است: «الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى»^۱ ای آن‌الله جَلَسَ عَلَى السَّرِيرِ.

«سریر» عرش اوست، عرش باید به اندازه وجود خدا باشد. او سریر عرش کمتر از وجود خداست و پاهای خدا بیرون از آن است. سعی را به این تیمیه نسبت می‌دهند و گفته‌اند: او اولین بار جهت را برای خدا ثابت کرد و گفت خدا در عرش هست که از عوارض این نظریه این است که بر خدا جسمیت عارض می‌شود.

ابتدا علما و بزرگان مشهور بعد از آن، علمای مصر، رساله‌هایی در نقد ایشان نوشتند و ایشان را به توبه دعوت کردند، اما او توبه نکرد و زندانی شد. هنگامی که از زندان آزاد شد باز به اشاعه افکارش پرداخت.

با مطالعه آثار وی مکتب ابن تیمیه را می‌توان در چهار محور خلاصه کرد:

۱. تجسیم، تشبیه و اثبات جهت برای خدا

وی از روایات ضعیفی که حنبلیه نقل کرده‌اند، بهره گرفته و برای خدا نوعی جسم و جهت قائل شده است؛ یعنی تشبیه خالق به مخلوق. از

آنجایی که این مسئله با تنزیه حق تعالی مغایر است، علمای اسلام آن را برنرفته و علیه وی قیام کردند؛ چنانچه قرآن کریم می‌فرماید:

«لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ...»^۱

«وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ»^۲

«وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ»^۳

«وَيَكْفُرُ لَهُ كُفُؤًا أَحَدٌ»^۴

۲. پایین آمدن مقام انبیا و اولیای الهی

وی بر این بقیده است که انبیا و اولیای الهی بعد از مردن هیچ فرقی با افراد عادی ندارند. حتی گاهی منکر عصمت هم می‌شود. وی گمان می‌کند بعد از وفات انبیا و اولیا، کار تمام است و آنها هیچ نوع رابطه‌ای با این جهان ندارند و ما نمی‌توانیم با آنها رابطه داشته باشیم.

۳. انکار فضایل امام علی (علیه السلام) و اهل بیت (علیهم السلام)

وی روایاتی که در فضائل امام علی (علیه السلام) و ائمه اطهار (علیهم السلام) وارد شده را انکار کرده و در حقیقت یک نوع نصب ختمی^۱ در کلام وی وجود دارد. حتی آلبانی، حدیث‌شناس معاصر که مورد احترام همه علمای حدیث اهل سنت و مقلد ایشان است می‌گوید: «ایشان در فقه احادیث تسرع^۲ به خرج داده است».

۱. شوری، ۱۱.

۲. زخرف، ۸۴.

۳. حدید، ۴.

۴. اخلاص.

۵. عداوت با اهل بیت پیامبر (صلی الله علیه و آله).

۶. تسريع به معنای شتابزدگی.

وی هنگامی که به حدیث غدیر می‌رسد، منکر آن می‌شود؛ چنانچه آل‌بانی می‌گوید: «به خاطر تسرع، این حدیث را منکر شده، اطراف حدیث را ندیده، جمع نکرده و منکر شده است».

ابن تیمیه ردی بر کتاب مرحوم علامه حلی (منهاج الکرامه فی معرفة الامامة) نوشته است به نام منهاج السنّة که در آن، بسیار بدزبانی کرده است.

ابن حجر می‌گوید: «ابن تیمیه برای کوبیدن این رافضی، [یعنی علامه حلی] با قدری پیشرفت کرده که حتی احادیث مُسلمی که در حق علی^{علیه السلام} و اهل بیت او هست را انکار کرده است».

ابن حجر می‌گوید: کتاب الفتاوی الحدیثه می‌نویسد:

و ایاک ان تدعی الی ما فی کتب ابن تیمیه و تلمیذه ابن قیم الجوزیه و غیره من مَن اخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَ أَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ وَ خَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَ نَبَیْهِ جَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ^۱ و کیف تجاوز هؤلاء الملحدون الحدودة و تعدوا الرسوم و فرقوا الشریعة و الحقیقة فظنوا بذات انهم علی هدی من ربهم و لیسوا کذلک.^۲

۴. تفریق بین مسلمانان

در زمان فتوحات مغول و قتل عام مردم که مسلمانان در تمام زمینه‌ها و در تمام شهرها نیاز به وحدت کلمه داشتند، ایشان باعث اختلاف شد؛ درحالی که مغول می‌خواست دمشق را بگیرد - حتی پدر

۱. جائیه، ۲۳.

۲. ابن حجر میثمی، الفتاوی الحدیثه، ص ۲۰۳.

ابن تیمیه از ترس مغول از سرزمین خود «حران» کوچ کرد و ساکن دمشق شد - در چنین اوضاعی که مهم‌ترین مسئله در بین مسلمانان وحدت بود، ابن تیمیه با طرح مسائل جدید، باعث اختلاف در بین مسلمین و جهان اسلام شد.

مسلمین و کافر از دیدگاه ابن تیمیه

حال این پرسش مطرح است که نتیجه این مکتب چیست؟ در پاسخ به این پرسش، این گفت که از دیدگاه این مکتب، امامیه، اشاعره، معتزله و صوفیه و بکلی کافرند و مسلمان عبارت است از کسی که از مکتب ابن تیمیه پیروی کند.

رئیس جمعیت توحید در لبنان، مرحوم شیخ شعبان طرابلسی، در سال ۱۴۰۷ ه‍.ق که واقعه کستار - جامع ایران رخ داد، در منی به خیمه بن باز - مفتی سعودی - رفت و گفت: - صد روز قبل ایرانیان در مکه که خانه امن خداست قتل‌عام شدند، بیش از بهارصد نفر کشته شدند و تعدادی نیز زخمی شدند، نظر شما درباره شیعه چیست؟

بن باز گفت: آنان کافرند. پرسید نظر شما درباره اشاعره که نود درصد اهل سنت را تشکیل می‌دهند چیست؟ گفت: کافرنا. پرسید: نظر شما درباره معتزله چیست؟ گفت: کافرند. پرسید: نظر شما درباره صوفیه چیست؟ گفت: کافرند.

گفت: واعجباً پس کسانی که امشب در این مکان جمع شده‌اند همه و همه کافرند؟!.

چطور به این همه کافر اجازه دادید به خانه امن خدا و در حرم بیایند و عبادت کنند، در حالی که ممنوع است کافر وارد حرم شود؟

افکار این مرد به نام نواندیشی دینی سبب شد که مسلمانان دو دسته شوند: گروهی اندک که طرفدار ابن تیمیه بودند و گروه زیادی که با او به مخالفت برخاستند.

ابن تیمیه در دمشق ظهور کرد که دارای فرهنگی بالا بود و علما، محدثین، متکلمین و فضلالی فراوانی داشت. در کنار دمشق، مصر هم با بشوآنۀ علمای بزرگ خود آنچنان ردّیه‌های محکمی بر اندیشه‌های ابن تیمیه نوشتند که مکتب وی خاموش شد و تنها دو یا سه نفر توانستند این مکتب را ادامه بدهند، که عبارتند از: ابن کثیر (۷۰۱ هـ. ق. - ۷۷۴ هـ. ق.) ابن قیم جوزی (۶۹۱ هـ. ق. - ۷۵۱ هـ. ق.)، ذهبی (۶۷۳ هـ. ق. - ۷۴۸ هـ. ق.)

محمد بن عبد الوهاب، پیامبر اندیشه ابن تیمیه

محمد بن عبد الوهاب اهل نجد است؛ پدر او عالمی فاضل، متقی و مزگی بود، اما روش فرزند، برخلاف روش اوست، تا پدر بود افکار خود را ابراز نمی‌کرد؛ اما بعد از فوت پدر در سال ۱۱۶۰ هـ. ق کم‌کم افکار ابن تیمیه را گرفت و احیا کرد. اما خیل از ابن تیمیه پیش‌تر رفت؛ زیرا گاهی ابن تیمیه برخی از توسل‌ها را تحریر می‌کرده است، ابن تیمیه در کتابی به نام الاذکار، نقل می‌کند که زهرا بنت عبدالله بن عمر خواب رفت و او متوسل به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شد و دعا یافت. او این را نقل و تجویز می‌کند. اما محمد بن عبد الوهاب این توسل را تجویز نمی‌کند و با استادش در این مورد مخالف است. محمد بن عبد الوهاب کتاب‌ها و نظریات ابن تیمیه را مطالعه کرد و تمام مطالب ایشان را به نحوی سخت‌تر و کوبنده‌تر مطرح کرد.